

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-56/17

Bahtiyar Fathi
proti
Predsedatelovi na Daržavna agencija za bežancite

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Administrativen sad Sofia-grad)

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Hranice, azyl a přistěhovalectví – Nařízení (EU) č. 604/2013 – Článek 3 – Určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států – Posouzení žádosti o mezinárodní ochranu bez výslovného rozhodnutí ohledně určení členského státu příslušného k posouzení žádosti – Směrnice 2011/95/EU – Články 9 a 10 – Důvody pronásledování založené na náboženství – Důkaz – Íránské právní předpisy upravující odpadlictví – Směrnice 2013/32/EU – Článek 46 odst. 3 – Účinný opravný prostředek“

Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 4. října 2018

1. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu – Nařízení č. 604/2013 – Posouzení žádosti o mezinárodní ochranu navzdory absenci výslovného rozhodnutí o určení členského státu příslušného k tomuto posouzení – Přípustnost*

[Směrnice Evropského parlamentu a Rady 604/2013, čl. 2 písm. d) a čl. 3 odst. 1]

2. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Řízení pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany – Směrnice 2013/32 – Žaloba proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu – Právo na účinnou právní ochranu – Povinnost posoudit skutkové a právní okolnosti – Dosah – Povinnost ověřit z úřední povinnosti dodržení kritérií a postupů pro určení členského státu příslušného k posouzení uvedené žádosti – Neexistence*

(Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 604/2013; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32, čl. 46 odst. 3)

3. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo statusu podpůrné ochrany – Směrnice 2011/95 – Podmínky pro přiznání postavení uprchlíka – Hrozba pronásledování – Důvody pronásledování založené na náboženství – Pojem „náboženské vyznání“*

[Listina základních práv Evropské unie, článek 10; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, čl. 10 odst. 1 písm. b)]

4. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status podpůrné ochrany – Směrnice 2011/95 – Podmínky pro přiznání postavení uprchlíka – Hrozba pronásledování – Důvody pronásledování založené na náboženství – Posouzení skutečností a okolností – Skutečnosti, které musí žadatel předložit – Skutečnosti, které musí být zohledněny příslušnými orgány*

[Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, článek 4 a čl. 10 odst. 1 písm. b)]

5. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Azylová politika – Postavení uprchlíka nebo status podpůrné ochrany – Směrnice 2011/95 – Podmínky pro přiznání postavení uprchlíka – Hrozba pronásledování – Pojem „pronásledování“ – Trest smrti nebo vězení za jednání v rozporu s oficiálním náboženstvím země původu žadatele o mezinárodní ochranu – Zahrnutí – Podmínka – Skutečná hrozba uložení takového trestu*

(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95, čl. 9 odst. 1 a 2)

1. Článek 3 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, musí být v takové situaci, jaká nastala ve věci v původním řízení, vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby orgány určitého členského státu meritorně posoudily žádost o mezinárodní ochranu ve smyslu čl. 2 písm. d) tohoto nařízení, neexistuje-li výslovné rozhodnutí těchto orgánů, kterým se na základě kritérií stanovených uvedeným nařízením konstatuje, že k uvedenému posouzení byl příslušný tento členský stát.

(viz bod 56, výrok 1)

2. Článek 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany musí být v takové situaci, jako nastala ve věci v původním řízení, vykládán v tom smyslu, že v rámci opravného prostředku podaného žadatelem o mezinárodní ochranu proti rozhodnutí o tom, že jeho žádost o mezinárodní ochranu je nedůvodná, není příslušný soud členského státu povinen z úřední povinnosti zkoumat, zda byly správně uplatněny kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování uvedené žádosti, upravené nařízením č. 604/2013.

Bod 54 odůvodnění směrnice 2013/32 zajisté uvádí, že by se tato směrnice měla vztahovat na žadatele, na které se vztahuje nařízení Dublin III, spolu s ustanoveními tohoto nařízení, aniž by tím byla ustanovení uvedeného nařízení dotčena. Z toho však nelze dovodit, že v rámci opravného prostředku podaného na základě čl. 46 odst. 1 směrnice 2013/32 žadatelem o mezinárodní ochranu proti rozhodnutí o tom, že jeho žádost o mezinárodní ochranu je nedůvodná, musí příslušný soud členského státu z úřední povinnosti ověřovat správné uplatnění kritérií a postupů pro určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, stanovených nařízením Dublin III.

Jednak totiž z bodu 53 odůvodnění směrnice 2013/32 výslovně vyplývá, že se tato směrnice nemá uplatnit na postupy mezi členskými státy upravené nařízením Dublin III.

A jednak čl. 2 písm. d) nařízení Dublin III stanoví, že pro účely tohoto nařízení se „posouzením žádosti o mezinárodní ochranu“ rozumí „posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, nebo rozhodnutí či soudní rozhodnutí o takové žádosti, provedené nebo vydané příslušnými orgány v souladu se směrnicí [2013/32] a se směrnicí [2011/95], s výjimkou řízení o určení členského státu příslušného podle [uvedeného] nařízení“.

(viz body 67-70, 72, výrok 2)

3. Článek 10 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95 stanoví, že „[p]ři posuzování důvodů pronásledování přihlíží členský stát k těmto hlediskům: [...] pojem náboženství zahrnuje zejména zastávání teistických, neteistických a ateistických přesvědčení, účast nebo neúčast na formálních náboženských obřadech konaných soukromě nebo veřejně, sám nebo společně s jinými, jiné náboženské akty nebo vyjádření názorů anebo formu osobního nebo společenského chování založeného na jakémkoli náboženském přesvědčení nebo přikázaného jakýmkoli náboženským přesvědčením“.

Soudní dvůr již měl příležitost v souvislosti s výkladem směrnice 2004/38 zdůraznit, že toto ustanovení podává širokou definici pojmu „náboženství“, když začleňuje všechny jeho složky bez ohledu na to, zda jsou veřejné či soukromé, kolektivní či individuální (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. září 2012, Y a Z, C-71/11 a C-99/11, EU:C:2012:518, bod 63).

V tomto směru jasně vyplývá ze znění tohoto ustanovení a především z použití výrazu „zejména“, že definice pojmu „náboženství“ obsažená v uvedeném ustanovení poskytuje pouze netaxativní výčet prvků, jež mohou tento pojem charakterizovat v kontextu žádosti o mezinárodní ochranu založené na obavách z pronásledování z náboženských důvodů.

Z této definice konkrétně vyplývá, že pojem „náboženství“ zahrnuje jednak skutečnost, že dotyčná osoba zastává teistická, neteistická a ateistická přesvědčení, čímž je vzhledem k obecnosti použitých výrazů zdůrazněno, že se vztahuje jak na „tradiční“ náboženství, tak na další přesvědčení, a jednak účast, nebo neúčast na náboženských obřadech, což znamená, že absence příslušnosti k určitému náboženskému společenství nemůže sama o sobě být určující při posuzování tohoto pojmu.

Ostatně pokud jde o pojem „náboženské vyznání“ použitý v článku 10 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), k němuž je rovněž třeba přihlížet při výkladu směrnice 2011/95, jak plyne z bodu 16 odůvodnění této směrnice, Soudní dvůr zdůraznil široké chápání tohoto pojmu, který může zahrnovat jak *forum internum*, tedy existenci náboženského přesvědčení, tak *forum externum*, tedy veřejný projev náboženské víry, přičemž náboženské vyznání může být vyjádřeno jednou či druhou formou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. května 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen a další, C-426/16, EU:C:2018:335, bod 44, a rozsudek ze dne 10. července 2018, Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, bod 47 a citovaná judikatura).

(viz body 77-81)

4. Článek 10 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany musí být vykládán v tom smyslu, že žadatel o mezinárodní ochranu, který na podporu své žádosti uplatňuje hrozbu pronásledování z důvodů založených na náboženství, nemusí na podporu tvrzení o svém náboženském přesvědčení předkládat prohlášení nebo dokumenty ke všem prvkům pojmu „náboženství“, jak je definován v tomto ustanovení. Žadateli nicméně přísluší, aby uvedená tvrzení věrohodně doložil předložením skutečností, na jejichž základě se příslušný orgán může ujistit o jejich pravdivosti.

Platí totiž – jak rovněž uvedl generální advokát v bodech 43 a 44 svého stanoviska – že činy, jichž by se vůči žadateli mohly z náboženských důvodů dopustit orgány země původu při jeho návratu do této země, musí být posuzovány v závislosti na jejich závažnosti. Z hlediska tohoto kritéria tak mohou být kvalifikovány jako „pronásledování“, aniž by bylo třeba, aby byly na újmu každému prvku pojmu „náboženství“.

Je však nutné, aby žadatel řádně doložil svá tvrzení o své údajné náboženské konverzi, neboť pouhá prohlášení o náboženském přesvědčení nebo příslušnosti k určitému náboženskému společenství jsou pouze východiskem řízení o posuzování skutečností a okolností upraveného v článku 4 směrnice 2011/95 (obdobně viz rozsudek ze dne 2. prosince 2014, A a další, C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 49, a rozsudek ze dne 25. ledna 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, bod 28).

Nejsou-li v rámci prověřování prováděného těmito orgány na základě článku 4 uvedené směrnice některé náležitosti prohlášení žadatele o mezinárodní ochranu doloženy písemnými nebo jinými důkazy, mohou být tyto aspekty zohledněny jen tehdy, jsou-li splněny kumulativní podmínky stanovené v čl. 4 odst. 5 písm. a) až e) této směrnice. Mezi tyto podmínky patří mimo jiné skutečnost, že prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými známými obecnými i zvláštními informacemi, jež jsou relevantní pro jeho žádost, a okolnost, že byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. ledna 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, bod 33). Příslušný orgán musí případně zohlednit rovněž vysvětlení chybějících důkazů a celkovou hodnověrnost žadatele (rozsudek ze dne 25. ledna 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, bod 41 a citovaná judikatura).

Jak zdůraznil generální advokát v bodě 47 svého stanoviska, je v rámci žádostí o mezinárodní ochranu založených na obavě z pronásledování z náboženských důvodů třeba mimo jiné brát v úvahu vedle konkrétního postavení a osobní situace žadatele i jeho náboženské vyznání a okolnosti nabytí tohoto vyznání, jak žadatel víru chápe a jak podle své víry (nebo bez víry) žije, jeho vztah k aspektům náboženské doktríny, obřadům nebo náboženským příkázáním víry, k níž se hlásí nebo již má v úmyslu se vzdát, zda případně zastává zvláštní roli při předávání své víry, a rovněž vzájemné působení náboženských faktorů a faktorů identity, etnického původu nebo pohlaví.

(viz body 83, 84, 86-88, 90, výrok 3)

5. Článek 9 odst. 1 a 2 směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že zákaz jednání proti státnímu náboženství země, z níž pochází žadatel o mezinárodní ochranu, pod pohrůžkou trestem smrti nebo vězením může být „pronásledováním“ ve smyslu tohoto článku, pokud orgány této země takové sankce za porušení uvedeného zákazu v praxi ukládají, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.

Jak uvedl Soudní dvůr, ze znění čl. 9 odst. 1 této směrnice vyplývá, že k tomu, aby dotyčná jednání mohla být považována za pronásledování, je nezbytná existence „vážného porušení“ náboženské svobody, kterým je dotyčná osoba postižena významným způsobem (rozsudek ze dne 5. září 2012, Y a Z, C-71/11 a C-99/11, EU:C:2012:518, bod 59). Tento požadavek je splněn, jestliže je žadatel o mezinárodní ochranu z důvodu výkonu této svobody v jeho zemi původu vystaven skutečnému nebezpečí, že bude zejména pronásledován či s ním bude jeden z původců uvedených v článku 6 této směrnice zacházet nelidským či ponižujícím způsobem, anebo mu uloží nelidský či ponižující trest (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. září 2012, Y a Z, C-71/11 a C-99/11, EU:C:2012:518, bod 67).

V projednávané věci je třeba mít za to, že skutečnost, že taková právní úprava, jako je zákon o odpadlictví dotčený ve věci v původním řízení, stanoví trest smrti nebo trest odnětí svobody, může sama o sobě představovat „pronásledování“ ve smyslu čl. 9 odst. 1 směrnice 2011/95, pokud jsou takové tresty v zemi původu, která takovou právní úpravu přijala, skutečně ukládány (obdobně viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, X a další, C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 56). Takový trest je totiž nepřiměřeným či diskriminačním trestáním ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) této směrnice (obdobně viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, X a další, C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 57).

Otázka nastolená předkládajícím soudem, totiž zda v zemi původu je takto sankcionovaný zákaz považován za nezbytný k zachování veřejného pořádku nebo práv a svobod třetích osob, není relevantní. Při posuzování žádosti o přiznání postavení uprchlíka musí příslušný orgán určit, zda

existují důvodné obavy z pronásledování ve smyslu směrnice 2011/95, a není přitom důležité, zda opatření země původu, z níž pochází nebezpečí pronásledování, spadá pod koncept veřejného pořádku nebo práv a svobod této země.

(viz body 94-97, 99, 101, výrok 4)